

יום	יום לחודש	ליקוטי מוהר"א	ליקוטי הלכות	משנה ברורה	שיחות הר"ן	שולחן ערוך
שבת	כ"ד	קיד:	קמח	חורה	רפ"ט-רצ	ה, א.
א	כ"ה	קטו.	קמט	פג:	רצ"א-רצ"ב	ב, א.
ב	כ"ו	קטז:	קנ	פד.	רצ"ג-רצ"ד	ג, ג.
ג	כ"ז	קטז.	קנא	פד:	רצ"ה-רצ"ו	ה, ה.
ד	כ"ח	קטז:	קנב	פה.	רצ"ז-רצ"ח	ו, ו.
ה	כ"ט	קיו.	קנג	פה:	רצ"ט-ש	ח, ט.
ו	א'	קיו:	קנד	חורה	שא-שב	י, יא.

בקרני אורה

יו"ל ע"י קהילת חסידי ברסלב
בנשיאות הגה"צ רבי יעקב מאיר שכטער שליט"א

276 | פרשת מטות | כ"ד תמוז תשפ"ב

דבר המערכת

בימים אלו בהם אנו זועקים על חורבן הקודש והמקדש הכללי והפרטי, חובתנו גם להעלות על לב את הזעקה על החורבן המוסיף והולך נגד עינינו בארץ הקודש, אין פינה בו לא נועצים צוררי ישראל את ידיהם הארורות במטרה לעקור את הכל, אויבינו ושונאינו זוממים להכרית שארית שם קדושת ישראל בארץ הקודש על ידי גזירות איומות ובפיתויים והסתות נוראות, חומת הקדושה מתערערת ונבקעת לעינינו, אוי, כי תשתכחנה אבני קודש בראש כל חצות באין מאסף.

אפילו על הטלפון הכשר המונח בכיסנו גזרו אומר לפרצו ולטמא אותו ולהיות מופקר לכל דבר פשע היל"ת, החיים והמתים נתונים למשיסה, ירושלים עיר הקודש לחרפה וכל היקר והקודש לנו עומד על בלימה, ומלבד זאת עננים שחורים מעיבים על הקבוץ הקדוש שלנו בראש השנה הבעל"ט על מקום גניזתו הקדוש, ה' ירחמנו.

חובתנו לזעוק ולהתריע על חיינו ועל חיי צאצאינו ועל חיי הכלל כולו לבל יהיו למשיסה ביד צוררי ישראל, וכפי שהורה לנו זקן רבינו הקדוש "שצריכין להתפחד מאד מאלו הגזרות הנשמעים חס ושלום, ושלא להחזיק אותם לדבר קל, רק צריכין להעתיך ולהתפלל ולצעוק ולהתחנן הרבה הרבה לפני השם יתברך, אולי יעתר ה' שנזכה לבטלם, כי בודאי תפילה וצעקה מועיל תמיד" (חיי מוהר"ו).

אחים יקרים האמונים עלי דרכו של הנחל נובע, בימי צמיחה ובנין אלו הנעשים על ידי קינותנו וזעקותינו, ניקח נא יחד את כלי זיון של האיש הישראלי לצאת לישע עמנו, בכל לב ונפש נזעק ונשווע לפי אבינו שבשמים לבטל רוע הגזירות ושלא יתן מאוויי רשע זממם בל תפק, שלא יכרתו אותנו מאמונתנו הקדושה ושנשאר בנים נאמנים לה ולתורתו.

וכבר הבטיחנו מוהר"ת (חיי"מ שם): "והלואי היו מצייתים אותו להרעיש ארץ ומלואה מקודם לעסוק הרבה בתפלות וצעקות להשם יתברך כרצונו בודאי היו מתבטלין לגמרי".

העורכים

פניני אור

אמרות טהורות מרביה"ק תלמודיו

כשהתאונן מוהר"ת לפני רבנו על כל מה שעובר עליו בענין התקבולות אלו, אמר לו: "אה, תפסתי אותך במצודתי" - "אריין גיכאפט אין זאק". ענה לו מוהר"ת: "קשור אותי היטב שלא אוכל לצאת" - "פאר בינדט מיר גוט, איך זאל נישט קענען ארויס!".

(שיח שרפי קודש)

קינות לתיקון

היא עצמה ה'שה לעולה' שמכפרת על כל העבר.

צעקת 'איה' זו, פירושה חיפוש עצה, האדם עומד בתוך הסכר ובעומק הירידה והנפילה כאשר הוא אובד עצות, וצועק, איה ואיכה היא הדרך לצאת משפלות זו. ועצם החיפוש ובקשת העצה היא עצמה העצה היעוצה במצב זה, זה מה שגורם שיתגלו העצות הטמונות בעומק עמקים זה שהוא שרוי בו.

זהו טיבה של צעקת 'איכה' בקינות ובתקון חצות, מלשון 'איה', אנו מחפשים את העצה האיק לשוב אל ה', אנו מבקשים את הדרך לתשובה שנעלמה ונסתרה מאתנו בעת החורבן, ואנחנו יודעים שדוקא עתה בעת ההסתרה האיומה הזאת מי שמחפש ולא מתרפה, הוא שיזכה שהירידה תתהפך לתכלית העליה. (ראה גם בלקו"ה שבת ז'כג).

הספיקות שלא נמצא להם פתרון בש"ס הינם שורש לכל סוגי חלוקת העצה של כל אדם שבמרו נפשו זועק לה' זה ימים ושנים על חשכת גלותו ואינו מוצא עצה לעצמו להגאל ממאסר עוונותיו תאוותיו ומדותיו הרעים, הוא מוצא את עצמו ב'תיקון' על השאלה הגורלית איך יוצאים מן הגלות הפרטית, הוא מחוסר תיקון.

והעצה על כך היא להפוך את התיקון הזה בעצמו לקינות, זוהי העצה בעצמה, לצעוק ולבכות ולחפש את העצה, והיא שהופכת את הקינות בחזרה לתיקון שלם, "כי על ידי הקינות בעצמו נתתקנים וחוזרים ועושים מקינות תיקון, כי על ידי זה בעצמו שאומרים קינות, שהם בחינת איכה, בחינת אי"ה, דהיינו שבוכים ואומרים שאין יודעים כלל איכה לחתור למצוא עצה לשוב אליו בשלמות באמת, על ידי זה בעצמו השם יתברך מרחם עליו ומורוה הדרך הישר והנכון והאמת, ויודע העצה איך להתנהג ונעשה מקינות תיקון ונתתקן התיקון, שהוא הספק, חלוקת העצה, כי זוכין על ידי צעקות איכה לזכות לידע הדרך והעצה אמיתית איך להתנהג, שהוא בחינת פשיטות האבעיאי בחינת התהפכות התיקון והקינות" ב'בחינת תיקון' (לקוטי הלכות גיטין ג' שם).

אנו עומדים בתוך ימי תיקון נעלים ביותר, ואסור שהסתכלות מטופשת על מהות הימים הללו תאבד מאתנו את שנתנו לנו, הקב"ה גזר בתוך החורבן וההעלמה הזאת את תכלית התקון והעליה, זה אכן מכוסה ומוסתר, אך כדרכם של עפרות זהב ואבני חפץ שצריך לכרות אותם ולהוציאם ממעמקי האדמה החשוכה והאפילה, כך גם יקרת מתנה זו, שעל אף כל כיסוייה היא שורש לכל תקוותינו.

"אקומה נא ואסובבה בעיר בשוקים וברחבות אבקשה את שאהבה נפשי", נקום בחצות לילה, נבכה בחצות היום, נעורר רחמים ונחפש ונבקש אחר עצתנו הגנוזה בגני הצדיק, כי החיפוש והביקוש הזה הם שיקרבו את גאולתנו ושיבנו את בית מקדשנו בפרט ובכלל.

קינות! בחצות הלילה והיום, בימי בין המצרים ובתשעה באב. בעיני רבים הקינות הם סיפור דברים של מרירות וחשכות, הבעת יגון קודר שרק מוסיף להעציב ולדכא את עד עפר, אבל רבי נתן ראה בהם מאורות, אמירת הקינות עצמם ניחמוהו, וכך מביא רבי אברהם ברבי נחמן מטולטשין שאביו שמע מרבי נתן "על אודות אשר נחלש דעתו בראותו כמה פעמים שגם בעסקי הנפש נתקיים הכתוב גם כי אזעק ואשוע שתם תפלתי, ואמר: 'איני יכול לקרר לבבי רק בתשעה באב ובבין המצרים באמירת הקינות ובתיקון חצות, לפחות לבכות על חורבן בית המוחין בכלליות ובפרטיות שאינם כראוי" (ביאור הליקוטים ח"ב יב-א).

אצל בני אדם - כאמור - הקינות נועדו לככות את המצב החשוך ולהוציא את רגשי הלב על האבדון והכליון שמקיף אותם, אבל רבי נתן ראה בקינות כלי לבנין ולצמיחה, וכך הוא כותב במכתב לבנו (עלים לתרופה עז): "מרחם ציון ירחם עלינו שנזכה לפעול על ידי הקינות בקשת השיבנו ה' אליך ונשובה, שזה עיקר תכלית אמירת הקינות, שכולם כלולים במגילת איכה שאמר ירמיה הנביא ברוח הקודש שמיסים בסוף השיבנו ה' אליך ונשובה".

רבינו הקדוש מגלה: עפ"י דברי הזוהר הקדוש (רעיא מהימנא צו כז): "ש'תיקון' הנאמר בש"ס על איבעיות וקושיות שאין להם פתרון, הוא בחינת מחוסר תקון. כלומר, הנון של 'תיקון' נחסר, ונעשה מתיקון תיקון, אך אין הכוונה שזה נחסר לגמרי אלא הנון הסופית נכפפת ומ'תיקון' נעשה 'קינות', ובעת הגאולה יתהפכו הקינות לתיקון, ויתוקן התיקון (ראה לקוטי מוהר"ן ח"א סי' רמ"ז).

מה טיבו של תיקון זה והאיך הוא מתקשר לקינות שמביא לתקון?! רבי נתן (בלקוטי הלכות, גטין-כה) מבאר עומקם של דברים כך, תקוותנו לצאת מן הגלות הכללית והפרטית היא על ידי שנקבל עצה אמיתית, אך מגודל ההסתרה בה אנו שרויים "אין אנו יודעים לשיית עצות בנפשנו איך לשוב מעומק הגלות של כל אחד ואחד שנפל למקום שנפל", כי גם על הצדיקים עצמם עוברים גלי חלוקת העצה בעיני הנהגת העולם, "מכל שכן קטני הערך, ומכל שכן הנלכדים במאסר התאוות ובהרהורים רחמנא לצלן", שהם אסורים במאסר רעתם מבלי שיוכלו לתת עצה לנפשם איך לצאת מחשיכה זו.

מהי בכל זאת העצה לחסרי עצה?! רבינו הקדוש מלמדנו (לקו"מ ח"ב י"ב), שכאשר האדם מחמת עוונותיו נופל להעלמה והסתרה גדולה, אזי על אף שמצד אחד הוא רחוק מאד, אבל אם ישכיל להתגבר דוקא אז לחפש ולבקש את ה' ולהתחנן שיזכה להתקרב אליו, הרי שהירידה יכולה לההפך לתכלית העליה, כיון שהמקומות המטונפים ביותר של יזונים מקדושה נעלמה גבוהה ביותר, זהו סוד נעלם שאין לנו רשות להרהר בו, אבל זוהי המציאות, מי שמתגבר בימי העלמה ולא נמשך אחר החיצוניות החשוכה ומחפש דרך תשובה ע"י תפילה וצעקה וחיפוש 'איה מקום כבודו', יכול להפוך את כל ההעלמה לגילוי שאין דוגמתו ולתקן את כל העבר בפלאי פלאות, ובקשת ה'איה'

לתגובות והערות 3323796@gmail.com ניתן לקבל את הגיליון באימייל מידי שבוע

הדל"ג 7:07 - ניץ ההמה 5:44 - מוזיק"ש 8:24
צאת השבת 8:23 - צאה"ש לר"ת 8:59

הפליאה הנשגבה של 'נדרים'!

**איש כי ידר נדר לה' או השבע שבקעה לאסור אסר על נפשו,
לא יחל דברו ככל היצא מפיו יעשה**

פרשת השבוע מתחילה עם ענין ה'נדרים'. אשר דבר זה מורה על גודל כח האדם הבעל בחירה.

"כי באמת, ענין נדרים הוא פליאה נשגבה, בבחינת 'איש כי יפליא לנדר נדר', כי הם בחינת 'פליאות חכמה'. כי בזה רואין גדולת האדם הבעל בחירה, שיש לו כח בפיו לעשות לעצמו מצוות חדשים שלא נצטוו בהם. כגון, כשאסור עליו דבר המותר בפיו, אזי תיכף נאסר עליו הדבר המותר באיסור תורה. והוא פלא: הלא באמת זה הדבר אין בו שום איסור בשרשו, ואף על פי כן תיכף כשאומר בפיו שייאסר עליו הדבר אפילו בלא הזכרת השם נאסר עליו תיכף באיסור חמור מן התורה! אף בזה רואין גודל כח האדם הבעל בחירה. והעיקר הכח הוא בפיו ולבו, שכשבלו חושק לקדש את עצמו באיזה קדושה ופרישות וכיוצא, ומוציא חשקו ורצונו בפיו אזי נעשה מזה תורה, כי אז נאסר עליו הדבר באיסור תורה. כי באמת נפש ישראל בשרשו הוא חלק אלקי ממעל, והוא בעצמו בחינת התורה, כי 'קודשא בריך הוא ואורייתא וישראל כולא חד', כמו שכתוב בהר הקדוש. ועל כן יש לו כח בפיו לנדור נדר ולעשות לעצמו מצוות כנפשו" (ליקוטי הלכות, ברכת השחר ה.צ.).

הכח של נדרים!

**איש כי ידר נדר לה' או השבע שבקעה לאסור אסר על נפשו,
לא יחל דברו ככל היצא מפיו יעשה**

לכאורה תמוה: אם האדם רוצה לפרוש מאיזה תאוה, מדוע צריך לנדור? ממה נפשך, אם יש ברצונו ויכלתו לפרוש, שיפרוש בלי נדר. ואם אין בכוחו לפרוש, מה יועיל לו הנדר? והביאור הוא, שאכן ה'נדר' נותן כח לאדם לפרוש! וכפי שמבאר מוהר"ת:

"עיקר הנדרים הוא כדי לקדש את עצמו ולפרש את עצמו מתאוות, בבחינת 'נדרים סייג לפרישות' שאלו הנדרים הם מצוה לנדור בהם, וכן אמרו 'שירי ליה לאיניש למינדר לזרוזי נפשיה', ועיקר הנדר כשמוציאו בפיו. ובזה רואין גודל כח הדיבור ומבטא שפתים של האדם, שעל ידי הדיבור הוא יכול להתגבר ביותר לפרוש את עצמו אפילו מן ההיתר. וכמו שרואין בחוש מכל מי שרוצה להרגיל את עצמו באיזה קדושה ופרישות, שנמצאים הרבה שעושים נדר או שבועה על זה, כגון להתענות איזה יום או שלא לאכול דבר מן החי איזה זמן, או ליתן צדקה יותר מכוחו וכיוצא בזה.

ולכאורה הדבר תמוה: ממה נפשך, אם יש בכוחו להתגבר על יצרו יוכל להתגבר בלי נדר ושבועה. ואם מתיירא שיתגבר יצרו עליו, מה יועיל הנדר? אף בזה רואין גודל כח הנדר בשרשו, והעיקר כשמוציאו בפיו, שאז על ידי הנדר עולה לבחינת 'פליאות חכמה' ששם שורש הבחירה, ומשם מקבל כח על ידי שמוציא הנדר בפיו, שיוכל להתגבר על מה שצריך להתגבר.

ובודאי גם אחר כך כשעשה נדר, עדיין יש כח להבחירה להטותו חס ושלום, כי הבחירה יש לה כח גדול מאד. ועל כן הזהירה התורה מאד שישמור לקיים את נדרו ויכלל היוצא מפיו יעשה! אבל העיקר הוא שעל ידי הנדר יש לו כח הרבה יותר להתגבר על יצרו. וכמו שמצינו בבוועז שאמר חי' ה' שככי עד הבוקר, ודרשו רבותינו ז"ל 'ליצרו נשבע', נמצא שבלא השבועה היה סברא שהיצר הרע יתגבר עליו, וכמו שאמרו רבותינו ז"ל בזה, ועל ידי השבועה עמד בנסיון וכבש את יצרו. וכן מצינו בכמה כשרים וצדיקים, וכמו ששמעתי מפיו הקדוש שאמר שהיה רגיל בנדרים מאד כשביל קדושה ופרישות" (ליקוטי הלכות, ברכת השחר ה.צ.).

ומן החיוב לציין שאנשים כערכנו צריכים להיזהר בזה מאד, ולא להיות רגיל כלל בנדרים. וכמבואר בשו"ע יורה דעה סימן ר"ג. (וראה באגריה ברזל אות ט"ו. והוא בשיש"ק א. תקי"ב).

שאלה:

אני רוצה מאד לעבוד את ה' בכל העבודות הנפלאות; התמדת התורה, תפילה בכח, התבודדות, שמירת עיניים, וכן הלאה. אבל בכל פעם, בבואי להיכנס לעבודת השם, נופל עלי כבדות עצום שאי אפשר לתאר, ואני תיכף חוזר לאחוריי, וכך אני דוחה את כניסתי בעבודת ה' מיום ליום, ובינתיים חולף עוד שבוע ועוד חודש ועוד שנה, ואני אנה אני בא.

תשובה:

איש בשורה אנכי היום! רבינו תיאר בדיוק את הקושי שלך, ונתן לנו עצה נפלאה, ושמה "היום אם בקולו תשמעו".

וזה לשונו: "היום אם בקולו תשמעו - זה כלל גדול בעבודת השם, שלא ישים לנגד עיניו כי אם אותו היום, הן בעסק פרנסה והצטרכותו, צריך שלא יחשוב מיום לחברו כמובא בספרים, וכן בעבודתו יתברך לא ישים לנגד עיניו כי אם אותו היום ואותו השעה. כי כשרוצין להיכנס בעבודת ה', נדמה להאדם כאילו הוא משא כבד, ואי אפשר לו לישא משא כבד כזו. אבל כשיחשוב שאין לו רק אותו היום, לא יהיה לו משא כלל. וגם שלא ידחה את עצמו מיום ליום, לאמר: מחר אתחיל, מחר אתפלל בכונה ובכח כראוי, וכיוצא בזה בשאר העבודות, כי אין לאדם בעולמו כי אם אותו היום ואותו השעה שעומד בו, כי יום המחרת הוא עולם אחר לגמרי. היום אם בקולו תשמעו, 'היום' דייקא, והבן" (ליקוטי מוהר"ן, ערב).

רבינו עצמו, נכנס בעבודת ה' רק באמצעות עצה זו, כפי שמסופר עליו:

"כל דבר ודבר שרצה לעשות בעבודת השם היה קשה עליו מאד בכל מיני כבדות ושבועות, ובתחילה היה קשה עליו מאד לישב יחידי בבית מיוחד איזה שעות רצופים לעסוק בעבודת ה', וזה הדבר היה קשה עליו מאד בתחילה. אך הוא זכרוננו לברכה היה מכריח עצמו מאד ושבר תאוותו, וישב כמה וכמה שעות בכל יום בהתבודדות בחדר מיוחד.

וכן היה קשה עליו מאד מאד העבודה שהיה צריך לעשות בכל יום. וכל כך היה קשה עליו עד שלא היה אפשר לישא כלל העול מגודל הכבדות שהיה כבד וקשה עליו מאד מאד. ורק על ידי עצה זו נשא עליו עול העבודה, היינו שבכל יום היה חושב בדעתו שאין לו רק זה היום בלבד, ולא הסתכל על יום המחרת ועל זמן שלהבא כלל, רק כאילו אין לו רק זה היום לבד. ועל כן היה יכול לישא עליו עול העבודה של זה היום לבד, כי על יום אחד לבד יכול האדם לקבל עליו כל מיני עבודות ושבועות, מאחר שהוא רק ליום אחד בלבד. וכשגמר העבודה של זה היום, אזי ביום המחרת חזר וקיבל עליו העבודה של אותו יום המחרת.

וכן נהג תמיד [!] שלא היה חושב בדעתו כי אם אותו היום לבד, ועל ידי זה היה יכול לישא על עצמו עול עבודתו שהיתה כבדה עליו מאד, ובלא זה לא היה יכול לישא עליו כלל, מחמת

היום אם בקולו תשמעו!

שהיה מרבה בעבודת השם מאד בכמה מיני עבודות בכל יום, והכל בטרחה וביגיעה גדולה ובכבדות גדול מאד, עד שלא היה אפשר לישא עליו עול כזה כי אם על ידי עצה הנ"ל שלא היה חושב בדעתו רק אותו היום בלבד כנ"ל" (שבחי הר"ן, יד).

וממנו נלמד וכן נעשה, לילך בדרכיו הקדושים, לחשוב רק על אותו היום, וכך נוכל לעבוד את ה' בחיות נפלאה "כי על יום אחד לבד יכול האדם לקבל עליו כל מיני עבודות ושבועות, מאחר שהוא רק ליום אחד בלבד".

וכמה מתאימים דברים אלו במיוחד לימים אלו, ימי 'בין המצרים', הימים בהם אנו בוקעים ריקעים בקינותינו וזעקותינו להחיש ביאת הגואל.

שכן, בגמרא מסופר שהתנא רבי יהושע בן לוי שאל את אליהו הנביא מתי תבוא הגאולה, והוא הפנה אותו למלך המשיח בעצמו שישב באותה עת בשערי העיר רומי בין עניים חולים. אחר שמצא אותו שם ודרש בשלומו, שאל אותו "אימתי יבוא מר?", השיבו משיח "היום!". כאשר חלף היום, חזר רבי יהושע בן לוי לאליהו הנביא וטען בפניו: "משיח שיקר לי, הוא אמר שיבוא היום ולא בא". ענה לו אליהו והסביר "כשמשיח אמר שיבוא היום, הייתה כוונתו: היום, אם בקולו תשמעו" (סנהדרין, צח).

פנימיות הדבר, מסביר מוהר"ן ת:

משיח השיב לרבי יהושע בן לוי: כשיכלו עם הדרך הנפלאה של "היום אם בקולו תשמעו" - להסתכל ולחשוב רק על היום בו אנו עומדים - תבוא הגאולה! כל מה שביאתי מתעכבת, היא רק מחמת שבני ישראל לא מתמקדים ביום בו הם עומדים, וחושבים על חיייהם כעל פרויקט מורכב וארוך...

שכן, הגאולה תלויה בכך שנשוב אל ה', ולשוב אל ה' בלתי אפשרי אלא אם כן חושבים רק על "היום"...

כולנו היינו רוצים לעבוד את ה', אך הדבר נופל עלינו קשה. "כי כשרוצין להיכנס בעבודת ה', נדמה להאדם כאילו הוא משא כבד, ואי אפשר לו לישא משא כבד כזו." מי יש לו כח להגות בתורה יומם ולילה; להתפלל בכוונה והתלהבות; לשמור על העיניים בלי פשרות. הרי זה קשה מאד... ואכן, מפני כך מתעכבת הגאולה.

"אבל כשיחשוב שאין לו רק אותו היום, לא יהיה לו משא כלל" - מי לא יכול לשמור את העיניים, להתפלל בכוונה, וללמוד בהתמדה, למשך יום אחד? אין מי שלא יוכל לעבוד את ה' בשלימות משך יום אחד!

רק כך נוכל לשוב אל ה', ולהביא את משיח. "ועל כן עיקר הקדושה היא בבחינת 'היום אם בקולו תשמעו', כמו שמבאר אדוננו מורנו ורבנו זכרוננו לברכה (בסימן ער"ב ליקוטי חלק א') ועל ידי אלו שזוכים לעבוד את ה' ולקיים זאת על ידי זה יבוא משיח, כמו שאמרו: אימתי יבא מר? היום אם בקולו תשמעו" (ליקוטי הלכות, ערלה ה. טז).

פנינים מאירים וחדושים מזהירים מלוקטים מספרי גדולי הצדיקים זי"ע
מהר"ך רשימתו של הגר"ם שכטער שליט"א אשר ציין ורשם לפנינו לזכרון.

לקט ספרי"ם

פרקי אבות

את גופו לתורה הק', 'נפש' - והוי שותה בצמא את דברייהם, שהאדם מתאוה לתורה - ככתוב "נפשי איזייתך בלילה" (ישעיה כו. ט), שהאדם מתאוה יומם ולילה לתורה הקדושה.

אוסף אמרים, מידות

בית המדרש יהיה ביתך העיקרי

יהי ביתך בית ועד לחכמים (אבות ה. ד).

ממון גוף ונפש למען קנין התורה

הרה"צ ר' משה וובר ע"ה מבאר בספרו 'ריים משה', שבמשנה זו 'הי ביתך וכו' כלולים 'ממון גוף ונפש', 'ממון' - יהי ביתך בית ועד לחכמים, שמשתמשים בביתו, ברכושו ובממונו לצרכי החכמים ודעת התורה הקדושה, 'גוף' - והוי מתאבק בעפר רגליהם, שמוסר האדם

מצות יודי

לעיקרי התשובה יש מצוה לבקש מחילה בפה מהשי"ת.

האם יודי הוא חרטה או בקשת מחילה

ואכן, כך יש לדייק מלשון הרמב"ם שעיקר מצות יודי הוא להגיד בפה מלא שמתנחם ומתחרט על מעשיו ומקבל על עצמו שלא לעשות כן. דזה לשון הרמב"ם (שם): "כיצד מתוודין? אומר 'אנא השם חטאתי עויתי פשעתי לפניך ועשיתי כך וכך, והרי נחמתי ובושתי במעשי ולעולם איני חוזר לדבר זה'. וזהו עיקרו של יודי". (וע"פ פ"ב ה"ב שמפורש כן).

וכן כתב בספר החינוך (שם) ענין יודי: "כלומר שיאמר דברי התשובה בפיו, לפי שבהודאת העוון בפה תתגלה מחשבת החוטא". וכתב שם: "צריך להזכיר בפירוש שלא ישוב לעשות החטא עוד" (ועיי' ש"מ ב"מנ"ח).

בנוסח היודי לא נזכר 'קבלה לעתיד'

יש לתמוה לפי שיטת הרמב"ם שצריך לפרש בשעת היודי שלא יחזור עוד לזה החטא: מדוע בנוסח הוידוי שאנו אומרים בכל יום בתחנון אין מזכירים את הענין של 'קבלה על לעתיד', רק מתוודים על זה שחטאנו ועוינו ופשענו. וכן בימי הסליחות כשאומרים יודי, כמעט אין מזכירים את הקבלה לעתיד. וכן בעבודת יום הכיפורים לא מציינו שהיה הכהן גדול מזכיר את זה. ובאמת שגם הרמב"ם (שם פ"ב ה"ח) כתב דעיקר היודי ביום כיפור הוא 'אבל אנחנו חטאנו'. וכן פסק הרמ"א (סי' תר"ז וסי' תרכ"א). וגם החינוך (שם) כתב: "עיקר היודי שקיבלנו מרבותינו ונהגו בה כל ישראל לאומרו בימי התשובה הוא אבל חטאנו אשמונו", ושם לא נזכר כלל את הענין שלא נשוב עוד לסכלה.

ונראה, דרק אם חוזר בתשובה על מעשה מסויים ומתוודה על זה, אז צריך לומר 'איני חוזר יותר לזה', להורות שאף שעד עכשיו החזיק במעשה זה, הרי מעכשיו הוא אצלו מעשה מעוות ופגום. אבל אם מתוודה בכלליות על החטאים ואינו מפרש מהו, אין טעם לומר שאינו חוזר לזה, שהרי אינו מדבר על מעשה פרטי רק על דברים שהוסכם אצלו שהם חטאים, ואם כן בודאי לא יחזור על זה כי אף אחד אינו רוצה לקלקל את עצמו, ולכן אם אומר בלשון 'חטא עוון ופשע' יוצא ידי מצות יודי.

עומק ענין היודי

כדי להסביר את העומק שיש במצות יודי אקדים, כי כידוע להבדיל גם אצל הגוים והכומרים נפוץ ענין של יודי, שאנשים

מצות יודי במשך השנה וביום כיפור

השבוע למדנו במשנה ברורה (סי' תרכ"ב) שיש חיוב להתוודות ביום כיפור. ובאמת שמצות יודי אינו נוהג רק ביום כיפור בלבד, אלא בכל פעם שאדם חוזר בתשובה אפילו בימות השנה חייב להתוודות בפה, כמו שכתב הרמב"ם בהלכות תשובה (פ"א ה"א): "כל מצות שבתורה, אם עבר אדם על אחת מהן בין בזדון בין בשגגה, כשיעשה תשובה וישוב מחטאו, חייב להתוודות לפני האל ברוך הוא, שנאמר 'והתוודו את חטאתם אשר עשו' זה יודי דברים", ע"כ.

אלא שביום כיפור יש חיוב נוסף להתוודות, משום ש'עיצומו של יום מכפר', וכשם שמחוייבים להתוודות בשעת הקרבת קרבן הבא לכפר, כך יש חיוב להתוודות ביום זה בשעת הכפרה. כפי שכתב הרמב"ם (שם פ"ב ה"ז ז'): "יום הכיפורים הוא זמן תשובה לכל, ליחיד ולרבים. לפיכך חייבים הכל לעשות תשובה, ולהתוודות ביום הכיפורים". וכן יש מצוה מיוחדת על הכהן גדול שיתוודה בשעת העבודה ביום כיפור על הקרבן הבא לכפר, וכלשון הרמב"ם בהלכות עבודת יום הכיפורים (פ"ב ה"ז): "זה שנאמר בתורה 'וכפר בעדו ובעד ביתו ובעד כל קהל ישראל', מפי השמועה למדו שזה יודי דברים", ע"כ.

האם מצות 'תשובה' ו'יודי' היא מצוה אחת

נחלקו הראשונים אם מצות 'תשובה' נמנית במנין התרי"ג מצוות כמצוה בפני עצמה; הרמב"ם והחינוך לא הזכירו במנין המצוות שלהם מצות עשה של 'תשובה', וכללו מצות תשובה במצות 'יודי', ממה שנאמר 'והתוודו את חטאתם' שהאדם שחטא ויעשה תשובה חייב להתוודות לפני השי"ת (עי' רמב"ם ה"ל תשובה פ"א ה"א ועשה עג, וחינוך מצוה סדסד). ואילו הרמב"ן (דברים ל"א) ורבינו יונה (שע"ת שער א אות א) והסמ"ק (מצוה נג) כתבו שיש מצוה מיוחדת של 'תשובה' בנוסף למצות 'יודי', וזה נלמד ממה שנאמר 'והשבות אל לבבך', ו"שבת עד ה' אלקיך".

והנה מעשה התשובה הוא דבר הנעשה במצפוני הלב, כי תנאי התשובה הם: חרטה, עזיבת החטא, וקבלה על העתיד. ושולשה דברים אלו הם דברים שבלב; החרטה הוא בלב, ההחלטה לעזוב הוא דבר שבלב, וכן הקבלה לעתיד הוא דבר שבלב. ואילו מצות 'יודי' הוא דוקא בפה, וכפי שבאר במנרא (יומא פ"ז) ושולחן ערוך (סי' תר"ז וסי' תרכ"א ה"ה) שצריך דוקא לאמרו בפה.

ואם כן, ניתן לומר לדעת הרמב"ם והחינוך שאין מצוה מיוחדת לתשובה ומצות יודי היא מצוה מעשה התשובה, ונצטוונו לגלות ולהוציא בפה את מחשבת הלב, שלא יהיו דברים שבלב. ואילו לדעת הרמב"ן ורבינו יונה עיקר התשובה הוא בלב, ובנוסף

לישב על הארץ בלי הפסק

הקרקע בתשעה באב ובסעודת המפסקת, וגם אין חשש ללכת יחף בתשעה באב ויום כיפור, ורק באופן קבוע אין ללכת יחף (עי' סי' ב"ס"ו).

והנה בכף החיים (סי' תקנ"ב ס"ק ט"ז) חידש שגם לדברי המקובלים אין חשש רק בקרקע ממש, ולא בקרקע המרוצף באבנים, והוכיח כן ממה מזה שמשם רבינו ישב על גבי אבן במלחמת עמלק. וכעין זה מצינו שיטות שאין הרוח רעה של מים אחרונים שורה רק אם נשפכו על קרקע ממש ולא על הרצפה, וכן יש אומרים דאוכלים ומשקים מתחת למיטה אין עליהם רוח רעה רק אם הם מונחים על הקרקע ולא על הרצפה (עי' מג"א סי' קפ"א ס"ק ב' ודרכ"ט סי' קט"ו סק"ז). ומכל מקום כתב הכף החיים שאם אפשר טוב לפרוס דבר המפסיק גם בקרקע מרוצף.

לעומת זה בשו"ת מחזה אברהם (ש"ט י"ג נב) סי' קכה) כתב דגם בקרקע מרוצף יש חשש שהרצפה בטלה לקרקע. וכן כתב בשו"ת דברי מלכאל (ח"ו סי' ט) שכשם שאין הבגדים נחשבים כהפסק על האדם ואסור לשבת על הקרקע גם כשהוא לבוש בבגדיו, כך גם הרצפה לא נחשב הפסק כלפי הקרקע.

ובשו"ת מעשה אברהם (אשכנזי א"ח סי' ד) הביא בשם החסד לאברהם שאין איסור ללכת יחף רק בחוץ לארץ שעפרה טמא ומטמא את יושביה, אבל ארץ ישראל שעפרה קדוש אין בזה חשש. ע"כ. ואולי לפי זה אין חשש גם כן לישוב בארץ ישראל על הקרקע בלי הפסק.

המשנה ברורה (סי' תקנ"א) הביא בשם כתבי האר"י ז"ל שיש להתאבל ולבכות בימי בין המצרים כחצי שעה לאחר חצות היום על חורבן הבית, ומובא בפרי עץ חיים (שער חג השבועות פ"א) שהוא טוב מאוד אל הנפש. וכתב החיד"א (יוסף אמוץ סי' כא) שנוהגים לומר אז 'תיקון רחל' שפסוקים אלו מיוסדים על בכיה והספד על חורבן הבית. והוסיף הכף החיים (סי' תקנ"א ס"ק רכ"ד) שגם אלו שאין אומרים תיקון חצות בלילה בשנת השמיטה בארץ ישראל, מכל מקום בימי בין המצרים אחר חצות היום אומרים.

בשעת תיקון חצות נוהגים לישב על הקרקע כסימן לאבלות, אבל החיד"א (ברכ"י סי' תקנ"ב ס"ק ח) כתב שכל פי קבלה אין לשבת על הקרקע ממש, ויש להפסיק בינו לקרקע עם בגד שאינו לבוש בו. וכן כתב הבן איש חי (ש"א דברים ט) שבסעודה המפסקת בערב תשעה באב לא ישב על קרקע ממש, כי דבר זה קשה על פי הסוד, רק ישב על מחצלת או כסות דק.

כעין זה מצינו בדברי המקובלים שעל פי סוד אין ללכת יחף על הקרקע, וכך כתב מהר"ח פלאגי ז"ל בספרו רוח חיים (סי' תקנ"ד ט"א): "אנן בגבולינו נוהגים הספרדים שלא לילך יחף כלל אפילו בתשעה באב, ואחד מהטעמים הוא לפי שכתבו המקובלים כי ארורה האדמה, והדורס יחף על גבי קרקע מדבק בטומאה".

אכן מהפוסקים (ועי' סי' תקנ"ט סק"א וסי' תרי"ד ב"ה בה"ל ד"ה או) מוכח שלא חששו לדבר זה להלכה, וסתמו שמותר לשבת על גבי

פשוטים באים אצל הכומר ומתוודים לפני עונותיהם והגלחים מכפרים, ואפשר להסתכל חס ושלוש שכאלו מעשה יודי זה דומה למעשה יודי שלנו. אבל באמת בשימת לב נראה כי בעומק הדבר לא ראי זה כראי זה, והם רחוקים כרחוק מזרח ממערב. אנו מאמינים בני מאמינים שהקב"ה משגיח על העולם הגשמי בהשגחה פרטית על כל אחד ואחד, וכל יהודי באשר הוא יכול להתקרב אל הקב"ה גם מתוך הגשמיות. ודבר זה גילה לנו הקב"ה במעמד הר סיני כשהרכיב שמים וארץ ונתן לנו את התורה הנותנת הוראה איך להיות קשור עם השי"ת מתוך הגשמי. וגם מצות תשובה ניתנה באופן זה, שהקב"ה משגיח על כל אחד ואחד ולא יודח ממנו נידח, ואפילו האדם שהוא רחוק מאוד יכול לשוב ולחזור לשרשו כמו קודם החטא, על הפנימיות של יהודי הוא טוב אלא שנתלכלך בבגדים חטאים, ועל די היודי והתשובה הוא מתקנה ומתקפר מהלכלוך, וחוזר לדרוכו הטוב הטבעי.

מה שאין כן אצל עובדי עכו"ם שאינם מאמינים בהשגחה פרטית ואומרים שהעולם הגשמי מתנהג באכזריות הטבע, אינם מודים שיש קשר ישיר לכל יציר ונברא עם הקב"ה, והם מפרידים את הדברים; יש כאילו כומר

שכאלו הוא פרוש ומובדל מן העולם והוא קשור אל האליל שלו, ואילו שאר האנשים הפשוטים הקשורים לעולם הזה הם נקראים חוטאים כלפי האליל. ואצלם מתפרש ענין היודי שהחוטא בא לפני הכומר ומשתחוה ומודה שהוא יציר אפס החוטא ואינו שוה כלום ורק האליל יש לו כח גדול, וחושבים שעל ידי הכניעה יתכפר העוון והאשמה. ויודי כזה אינו מאפשר להמתווה לתקן דרכיו מכאן ולהבא, רק מסיר את הרגשת האשמה, ואדרבה בוויודי כזה החוטא מודיע הוא אפס ובודאי שיחזור לסורו מחמת אפסיותו, ורק הכומר ישר קשור לאליל שלו.

מתוודים כמלאכים

זהו אנו רואים ביום כיפור, שמצד אחד אנו מתוודים כל היום 'חטאנו עוינו ופשענו', ומצד שני הוא היום שאנו דומים בו למלאכים. כי אדרבה היודי הזה מנקה אותנו ומביא אותנו לדרגת מלאכים. וכן כתב בתפארת ישראל (תענית פ"ד מ"ח אות ט"ז) "מנהג ישראל לשיר את האשמונו ביום כיפור, ולכאורה קינה מבעי ליה, אלא הוא שכולם נתהפכו לזכיות וראוי לשורר עליהם כעל זכויות".

רבי שמואל אייזיק מדאשיב (ט)

המשך הסיפור של נסיעת רבי שמואל אייזיק לאומן בער"ח שבת תקע"א

שופך שיח על הציון הק'

וכשבאו לאומן היה אחר מנחה של הערב ראש חודש, ועשה שאלת חכמים מאת אנ"ש שהיו שם אם ילך קודם מעריב על ציון הק', הכלל שמע 'ברכו' מהש"צ שהתפללו אנ"ש, והר"ר שמואל אייזיק ז"ל הלך עם זקני הרב ר' צבי ארלי על ציון הק', ואז היה סמוך לציון הק' בית עבור שומר הבית הקברות, ואמר הר"ר שמואל אייזיק להרב ר' צבי ארלי שהוא יכנס לבית השומר, והר"ר שמואל אייזיק נכנס לציון הק' הוא לבדו, ונשתהה ונתעכב בשם בערך ב' שעות, והקורר היה אז חזק עד אין שיעור, והרב ר' צבי ארלי היה יוצא בכל פעם לבקר מה הוא עוסק בשם, ובפעם אחת שמע מאתו שאומר: 'רבי, איר האט מיר גיהייסן ריידין מיט מיינע איברים, אין דער יצר הרע קרייט נאך צי די איברים, רבי ווען וועל איך אים ארויס טרייבן אין גאנצין'. ואמר זאת בבכיזה כזה, עד שהרב ר' צבי ארלי לא היה יכול לעמוד מחמת מריירות של הר"ר שמואל אייזיק בבכיותו על זה, והלך הוא להקלויז לאנ"ש, והר"ר שמואל אייזיק ז"ל נשאר על ציון הק' עד אחר חצות לילה.

מוהרנ"ת המשיך את אדמו"ר אצלם...

ואף על פי כן ביום ראש חודש למחר, כששמע שסיפרו לו איך שמוהרנ"ת ז"ל עסק עם אנ"ש בדיבורים קדושים מרבינו ז"ל, והשמחה שהיה בעת הסעודה שהיו מסובין שם, אמר הר"ר שמואל אייזיק: 'אני הייתי על ציון הק', ומוהרנ"ת ז"ל המשיך את אדמו"ר אז על שמחתם להיות אצלם', והתחרט מאוד על זה שלא היה בצוותא חדא עם אנ"ש בהשיחות של מוהרנ"ת ז"ל' עד כאן הסיפור הנפלא מתוך ספר 'טובות זכרונות' אות ח'.

הסיפור מפי מוהרנ"ת

ומעשה זו נרמזת בקיצור על ידי מוהרנ"ת בספרו ימי מוהרנ"ת, אמנם שם כתב מוהרנ"ת שבלילה היה על התנאים ובבוקר ביום בראש חודש הלך על הציון הק', ושבאמת השתתף עצמו הר"ר שמואל אייזיק עם אנ"ש, [ואפשר שהלך על הציון הק' גם בלילה, אחר שהשתתף עצמו בסעודת התנאים]. וז"ל:

"ביום ערב ראש חודש שבת בא לעת ערב הרבני הוותיק מו"ה ר' שמואל אייזיק נ"י, שנתעכב בדרך, ולא היה עמנו על ציון הקדוש בבוקר, ולא בא עד סמוך למנחה, ועדיין לא טעם כלום. והיה בדעתו לילך יתיך על הבית עלמין, אבל ראיתי שהוא לו לטורח גדול, כי בא מקור גדול ונתייע בדרך, והיום רד מאד, ועיכבתי אותו קצת. ותיכף נתרצה לומר טוב שאלך למחר בראש חודש, וישב לכולו. ובלילה היה עמנו על התנאים, ובבוקר הלך על ציון הקדוש, וכשחזר משה נתעורר לי חשק לילך גם כן, אף על פי שבימים אחרים היה בדעתי לבלי לילך בראש חודש, מחמת שהיה בדעתי להתעכב עד איזה ימים באומאן, אבל עכשיו מחמת שהלך ר' שמואל אייזיק עם איזה אנ"ש נתעורר לי חשק, על כן הלכתי והתפללתי שם (ימי מוהרנ"ת ח"ב אות כ"א).

הנ"מ'ח' שלא טעם חטא מימיו

ועל אודות נסיעה זו מסופר בשיש"ק ז"ל: 'בערב ר"ח שבת שנת תקע"א התקבצו ובאו לאומאן כשישים אנשים מאנ"ש להשתטח שם על ציון רבינו, וזו הייתה ההתקבצות הראשונה לאחר פטירתו של רבינו שנתעוררו לזה על ידי מוהרנ"ת, ונשארו התלמידים לשבות שם בשבת. כשישבו בשולחן בליל שבת לא ידעו איך להתחיל לזמר את הזמן 'אזמר בשבחין', כי בחיי רבינו היה רבינו שר את המלים ואנ"ש היו מנעימים בקולם ומסייעים, בפרט בסוף ימי רבינו ז"ל שהיה בחולשה גדולה, וכך בתוך השחיתות פתח מוהרנ"ת ואמר: כך היה אומר הנחל נובע מקור חכמה שלא טעם חטא מימיו: 'אזמר בשבחין', ואנו היינו מנעימים בקול וכו'. וכך הפר מוהרנ"ת את הדממה והמשיך הוא לזמר את גיונו רבינו" (שיש"ק ח"ב אות תקס"ח).

איש אשר רוח בו

מילה מן הדברים הנובעים ממעינים הטהור.

וזאת, משום שהיה בקי נפלא בכל ספרי רביה"ק הנגמ"ח ותלמידיו הק', ולא היה אפשר לחדש לו שום דבר בספרי רבינו שלא ידע אותם מקודם, אך כשמע דא"ח הנשמעים בסגנון של שאר אדמו"ר החסידות היה זה גוון מחודש עבורו, ושש עליו כמזאא שלל רב.

והמלצתי בספרי רביה"ק הם 'כרכא דכולא ביה', ולא חיסר באוצרו דבר, אך הנה כתוב במדרש (ב"ר ויחי צ"א) שכלל ישראל משולים לדגים הגדלים במים, ועם כל זה כיון שירודת טפה אחת מלמעלה מקבלין אותה בצמאון כמי שלא טעמו טעם מים מימיהם - כך הן ישראל גדלין במים בתורה, וכיון שהן שומעים דבר חדש מן התורה הן מקבלים אותו בצמאון כמי שלא שמעו דבר תורה מימיהם.

ובמשקל זה אפשר לומר על אנ"ש חסידי ברסלב, שגדלים במי הנחל הנובע, וכיון ששומעים דבר חדש מספרי יראה וחסידות מקבלים אותו בצמאון...

אמנם מוהרנ"ת ז"ע הייתה לו התחדשות מרבינו הק' מכל תיבה ומכל תנועה כרבי חיים ויטאל לפני האר"י הק', וזה זכה מרוב קדושתו, ואנו צריכים לחפש כל מיני עצות ולהתעורר מכל צדיק אמת כדי שיאירו לנו החידושים הנפלאים של רבינו הק' בתחדשות. כי אף שאלבא דאמת הכל מונח בספרי רבינו ז"ל ומוהרנ"ת, אמנם ע"י שרואים חידושים בספרי צדיקים בסגנון שלהם זה מעורר מאד, כי גם גורם חדש התחדשות.

ולפלא, שהיציאה הראשונה ללקט ולכנס בכרך אחד אמרות טהורות מספרי הבעש"ט ותלמידיו לפי נושאים, הייתה דווקא אצל חסידי ברסלב, הלא הם שני ספריו של תלמיד מוהרנ"ת הגאון הקדוש רבי נחמן גולדשטיין הרב מטשערין ז"ע; האחד הוא הספר 'לשון חסידים' שבו אסף וערך אמרי קודש ע"פ סדר אלפא ביתא, בדרך מופלאה, שמתמצת עניינים שלמים בתכלית הקיצור, מבאר קדשם של רבותינו בדור הראשון של החסידות. ומשנהו בדומה לו הוא ספר 'דרך חסידים', שבו כינס את תורתם של רבותינו תלמידי המגיד ממעזריטש ז"ע.

ולמעשה, החיבור המפורסם בכל חצרות החסידים 'ספר בעל שם טוב על התורה' אינו אלא השלמה והמשך לספרי של הרב מטשערין, כפי שמציין מספר הספר הבעש"ט עה"ת בהקדמתו וז"ל: 'הרב לשון חסידים ודרך חסידים הניח הרבה מאמרים שלא העתיק וכו', לכן קמנו ונתעודד בשם ה' אלוקי ישראל לאסוף יחד לתוך חיבור אחד כל מה שמצאנו בספרים הקדושים מתלמידי הבעש"ט ומתלמידי תלמידי עד היום הזה'.

וזכרנו שאבי מורי זלה"ה סיפר לי ששאל את הרה"צ ר' אברהם שטערנאהרץ זלה"ה, בן בתו של הגאון מטשערין; מה הייתה כוונתו של זקנו באסיפת דברי קדשם של הבעש"ט ותלמידיו. ואמר לו, שהוא בעצמו שמע מזקנו שחיברם בכוונה שלא שיתכח מאנ"ש תורת הבעש"ט ז"ע!

פרק המשך של התבוננות במשנת חייו של החסיד רבי לוי יצחק בענדער זלה"ה - לרגל יום פקודתו כ"ב תמוז תשמ"ט

כשעקבתי במשך השנים על אורחותיו של רבי לוי יצחק שמתי לב לנקודה חשובה נוספת, שהוכרה היטב בסדר יומו של רבי לוי יצחק.

ואקדים במעשה שהיה אצל אדם חשוב בירושלים שהיה נוהג מדי שנה בבוקרו של יום הפורים לעסוק ולטרוח לקיים את ארבעת מצוות היום; לאחר ששמע את המגילה הלך ממקום למקום לאסוף כספים עבור מתנות לאביונים אותם חילק בעין נדיבה לכל הפושט יד, משם פנה לשלוח מנות ולסעוד את סעודת היום, שתה בקבוק שלם "זעקס און נייציגער" [משקה של 96% אלכוהול] וייתב לבו בין 'עד דלא ידע'. כך נהג שנים ארוכות, וגם כי יזקין לא יסור ממנו. ודא עקא, שגופו כבר לא יכל לסבול משקה חריף זה, ובשנה אחת בעיצומו של פורים פקע מוחו ושכב כצמח עד שנשתלק לבית עולמו, רח"ל.

ואילו רבי לוי יצחק עברו ימיו הכיר את עצמו היטב, והתאים את סדר יומו לפי מציאות חייו. ודוגמא לזה היה אפשר לראות בחג השבועות, אשר מדי שנה היה רגיל לעמוד על רגליו במשך כל הלילה [!] ולפנות הבוקר ניהל את התפילה ושימש כשליח ציבור, ואף קרא את האקדמות בשאגות אדירות שהגיעו את אמות הסיפין והרעידו את כל רחובות מאה-שערים. עם זאת, בהגיעו לגבורות, היה מתיישב לאגור כוחות לפני הנץ, וכשהזדקן עוד יותר ראינו אותו נותן תנומה לעפעפעי בזמן הקצר שבין עלות השחר לתחילת תפילת הוותיקין!

וללמדנו, שאין לאדם לומר על סדר מסוים שזה העבודה שלי בכל העיתים ובכל המצבים, כי לכל עת יש עבודה מיוחדת השייכת לליבו, במועד ובמקומו.

אחד מהסדרים המיוחדים של רבי לוי יצחק היה לאחר הצהרים של ערב שבת. אז היה מסיים את כל המדרש של הפרשה, ובנוסף היה קובע אז שיעור בספרי החסידות הראשונים, בספה"ק; תולדות יעקב יוסף, קדושת לוי, נועם אלימלך, ועוד.

וחיבה יתירה הייתה לו לספרי החסידות, וזכרנו פעם שרבי לוי יצחק היה צריך ללכת להשתתף בבר-מצוה של אחד שלא מאנ"ש, וביקש ממני שאומר לו איזו אמרה חסידית, שיוכל לאומרה לבעלי השמחה, עקב שידע להלך כנגד רוחו של כל אחד ואחד והבין שבעל השמחה הלז יהנה לשמוע דבר תורה בסגנון המקובל עליו, והכין את עצמו במימרא שתתקבל על דעתו של הלה.

וכל אימת שהיה שומע אותי מזכיר בשיעוריי אמרי קודש מהבעש"ט ותלמידיו הק', הייתה ניכרת עליו הנאה רבה, והיה עושה את אזניו כאפרכסת שלא להחסי

ברכת מול טוב להר"ר נחמן ווידוויטש הי"ו ולאביו הרה"ח ר' חיים מנחם ווידוויטש שליט"א ולחזונו הרה"ח ר' יעקב נארי מבר שיליט"א לרגל חולדת הבת הנכדה ה"ר שויבה לנילה לתורה לחופה ולמעש"ט ולרוב נחת קדושה	ברכת מול טוב להר"ר אברהם סוליש הי"ו ולאביו הרה"ח ר' נחום נארי סוליש שליט"א ולחזונו הרה"ח ר' יעקב נארי מבר שיליט"א לרגל חולדת הבת הנכדה ה"ר שויבה לנילה לתורה לחופה ולמעש"ט ולרוב נחת קדושה	ברכת מול טוב להר"ר אברהם סוליש הי"ו ולאביו הרה"ח ר' נחום נארי סוליש שליט"א ולחזונו הרה"ח ר' יעקב נארי מבר שיליט"א לרגל חולדת הבת הנכדה ה"ר שויבה לנילה לתורה לחופה ולמעש"ט ולרוב נחת קדושה	ברכת מול טוב להר"ר נחמן ווידוויטש הי"ו ולאביו הרה"ח ר' חיים מנחם ווידוויטש שליט"א ולחזונו הרה"ח ר' יעקב נארי מבר שיליט"א לרגל חולדת הבת הנכדה ה"ר שויבה לנילה לתורה לחופה ולמעש"ט ולרוב נחת קדושה
---	--	--	---